

Mokřad u Kamenného Dvora

- inventarizační průzkum denních motýlů

červen – srpen 2022
Mgr. Přemysl Tájek

1. Popis území

Zkoumanou lokalitu tvoří parcela č. 44/2 v k. ú. Kamenný Dvůr o rozloze 1,3 ha. Území se nachází v geomorfologickém celku Chebská pánev, těsně na ni však navazují další dva celky – Sokolovská pánev a Slavkovský les, ve fyto geografickém okrese 24a Chebská pánev a náleží do faunistického čtverce 5841 (jižní okraj subkvadrátu 5841c). Nadmořská výška území je 435–448 m.

Vegetace je tvořena po desítky let neobhospodařovanými mokřadními loukami a skupinami náletových dřevin (olše, keřové vrby, břízy, spíše jednotlivě pak i smrky a dalšími druhy stromů i keřů), přesto je však významnou mokřadní lokalitou s výskytem řady vzácných druhů rostlin. Na jediném místě v západních Čechách zde roste pýchava slatinná (*Sesleria uliginosa*), z dalších významných druhů se zde vyskytuje ostřice Davallova (*Carex davalliana*), ostřice blešní (*Carex pulicaris*), vachta trojlístá (*Menyanthes trifoliata*), prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*), vzácně pak i klikva bahenní (*Oxycoccus palustris*) nebo rosnatka okrouhlostá (*Drosera rotundifolia*). Významnou část mokřadních společenstev tvoří tužebníková lada a vlhké pcháčkové louky (místa s přechody k vegetaci střídavě vlhkých luk), nejcennější vegetaci území lze klasifikovat jako vápnitá mechová slatiniště. Nelesní stanoviště v sušší okrajové části při východním okraji zkoumaného území tvoří ruderalní vegetace s maliníkem, ostružiníkem, třtinou křovištní apod.

2. Metodika

Monitoring probíhal v denních hodinách za jasného počasí a při bezvětří nebo jen slabého větru, a to v termínech 1. 6., 21. 6., 13. 7. a 2. 8. 2022. Veškeré nálezy byly zapsány do nálezové databáze NDOP. Při každé návštěvě byla prochována všechna nelesní stanoviště a počítána imága motýlů. Odchyt motýlů byl prováděn s pomocí entomologické sítě, bezprostředně po determinaci byli motýli opět vypuštěni. Dokladový materiál nebyl sbírán.

3. Výsledky

Během průzkumu zjištěno celkem 23 druhů motýlů s denní aktivitou. Z tohoto počtu je 2 druhy v různém stupni ohrožení dle červeného seznamu.

druh	české jméno	01.06.2022	21.06.2022	13.07.2022	02.08.2022
<i>Aglais urticae</i>	babočka kopřivová		1		
<i>Aphantopus hyperantus</i>	okáč prosíčkový		20	4	
<i>Aporia crataegi</i>	bělásek ovocný		1		
<i>Araschnia levana</i>	babočka sítkovaná		1	6	
<i>Boloria dia</i>	perleťovec nejmenší		1		
<i>Brenthis ino</i>	perleťovec kopřivový		30		
<i>Coenonympha glycerion</i>	okáč třeslicový		12		
<i>Coenonympha pamphilus</i>	okáč poháňkový				1
<i>Favonius quercus</i>	ostruháček dubový			1	
<i>Issoria lathonia</i>	perleťovec malý		1		
<i>Leptidea juvernica</i>	bělásek Realův			5	
<i>Maniola jurtina</i>	okáč luční		9	2	1
<i>Melanargia galathea</i>	okáč bojínkový			3	
<i>Melitaea diamina</i>	hnědásek rozrazilový		11		
<i>Ochlodes sylvanus</i>	soumračník rezavý		10	1	

<i>Pieris brassicae</i>	bělásek zelný			1	2
<i>Pieris napi</i>	bělásek řepkový	1	2	4	3
<i>Pieris rapae</i>	bělásek řepový		2	1	
<i>Polygonia c-album</i>	babočka bílé C			1	
<i>Polyommatus amandus</i>	modrásek ušlechtilý		2		
<i>Pyrgus malvae</i>	soumračník jahodníkový	1			
<i>Thymelicus lineola</i>	soumračník čárečkovaný		1	10	1
<i>Thymelicus sylvestris</i>	soumračník metlicový		1	5	

Tab. 1. Seznam zjištěných druhů denních motýlů. Čísla představují počty zjištěných imág během jednotlivých návštěv.

	České jméno	ZCHD	ČS
<i>Melitaea diamina</i>	hnědásek rozrazilový		VU
<i>Polyommatus amandus</i>	modrásek ušlechtilý		NT

Tab. 2. Seznam zjištěných druhů denních motýlů zařazených do červeného seznamu.

S ohledem na poměrně malou rozlohu sledovaného území (1,3 ha) i relativně homogenní charakter vegetace lze zjištěný počet druhů denních motýlů (23) považovat za poměrně vysoký a ukazuje na zachovalost biotopu.

Komentář k významným druhům:

Melitaea diamina (hnědásek rozrazilový) – zatímco ve Slavkovském lese jde stále o poměrně častý druh, z Chebské a Sokolovské pánve je recentních záznamů poměrně málo, což je způsobeno nedostatkem vhodných biotopů, zčásti ale také menší mírou probádanosti těchto oblastí. Housenky se živí kozlíky (*Valeriana* spp.), ve zkoumaném území je to kozlík dvoudomý (*Valeriana dioica*). V minulosti šlo o dosti rozšířený druh, především v horských a podhorských oblastech. Prakticky vymřel na celé Moravě, kde se ještě na konci 70. letech 20. století vyskytoval v Hrubém a Nížkém Jeseníku, recentně pouze jediná slabá populace v Beskydech. Nížinné populace vyhynuly už počátkem 20. století. Také v Čechách vymizel na většině lokalit (především na severu, středu a východě území). Značný úbytek lokalit zaznamenal na Českomoravské vrchovině. Větší populace se udržely pouze na Šumavě, v Pošumaví, na Třeboňsku, v Chebské pánvi a v Doupovských a Krušných horách. Izolované populace dosud přežívají v Brdech a na Rakovnicku.

Polyommatus amandus (modrásek ušlechtilý) – vyhovují mu extenzivně obhospodařované vlhčí louky. V rámci ČR je jeho výskyt ostrůvkovitý, v současné době je hojnější především v podhůří západní části státu, ve všech sudetských pohořích a na Českomoravské vrchovině. Od padesátých let byla zaznamenána expanze v Německu, Polsku a také u nás, před tím byl považován za velmi vzácný druh, vyjma Pošumaví a sudetských pohoří.

Favonius quercus (ostruháček dubový) – v ČR pravděpodobně není vzácným druhem, je rozšířený po celém území s výjimkou chladných horských poloh. Svým způsobem života v korunovém patře porostu však často uniká pozornosti. V Karlovarském kraji je (s výjimkou Doupovských hor) jen několik málo recentních záznamů o jeho výskytu.

Poněkud překvapivě nebyl v území zaznamenán výskyt dalších vzácnějších druhů jako je hnědásek jitrocelový (*Melitaea athalia*) a okáč rosičkový (*Erebia medusa*). Absenci těchto druhů lze přičítat poměrně malé rozloze sledovaného území a charakteru okolních biotopů (lokalita není součástí většího komplexu lučních stanovišť, v okolí převažují polní kultury).

Střídavě vlhké trávníky s čertkusem lučním přítomné v okolí bodu 50.1010228N, 12.5296033E by mohly být vhodným biotopem pro výskyt kriticky ohroženého hnědáška chrastavcového (*Euphydryas aurinia*). Sama o sobě však lokalita neumožňuje dlouhodobou existenci stabilní populace tohoto druhu – v okolí podobné biotopy chybí a rozloha čertkusových luk ve sledovaném území je příliš malá.

5. Ochranná doporučení

Kromě slatinných luk v severovýchodní části území, kde má jasnou prioritu ochrana vzácných druhů mokřadních rostlin, je vhodné ostatní typy luk kosit mozaikově (nebo v pásích či blocích) tak, aby nedošlo k poškození nebo zániku populací cennějších druhů denních motýlů. Degradovaná místa s vyšší pokryvností metlice křivolaké, skřípiny lesní nebo třtiny křovištní je vhodné kosit dvakrát ročně, ostatní plochy pak jednou ročně – ideálně např. v pásích tak, že polovina plochy bude kosena v červnu a zbylá polovina pak koncem srpna nebo v září. Místa s čertkusem lučním je vhodné sekat pouze na jaře.

Nezbytné je zachovat stávající rozsah nelesních stanovišť, resp. je ideálně výrazně zvětšit. Vhodným opatřením se tak jeví i výraznější redukce stromů a keřů, ponechány by měly být jen solitérní keře vrb a vybrané druhy dřevin, především duby.